

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a **SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT** Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknel minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczar) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknel:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... kor. 16.— | nyolczad oldal ... kor. 4.—

A díjak előre beiküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Meghívó.

A Magyar Kath. Tanítók Országos Bizottsága 1904. évi július 5-én Budapesten, a Szent-István-Társulat palotájában gyűlést tart, melynek tárgyai:

1. Elnöki megnyitó. Tartja dr. Steinberger Ferenc.
2. A népoktatási törvény revíziója.
3. A Magyar Kath. Iskolaegyesület tervezete.
4. A tanítói nyugdíjtörvény revíziója.
5. Titkári jelentés.
6. Pénztárosi jelentés.
7. Indítványok.

Jegyzet. A gyűlés előtt a VIII. kerületi «Jézus szent Szive» templomában Veni Sancte-val összekötött szentmise lesz.

Július hó 4-én délután 5 órakor előértekezlet.

Kelt Budapesten, 1904. május 26-án tartott tanácsülésben.

Ember Károly lovag, Dr. Steinberger Ferenc,
világi elnök. apát-kanonok, a közp. személnárium kormányzója, elnök.

Dreiszigler Ferenc,
titkár.

Felhívás és kérelem a hazai kath. tanítóegyesületekhez és tanítói körökhöz.

A Kath. Tanügyi Tanácsnak határozatából azon tisztelettel teljes kérelemmel járulunk a hazai kath. tanító-egyesületek és tanítói körökhöz, hogy a Magyarországi Kath. Tanítók Országos Bizottságának f. évi július hónap 5-én tartandó gyűlésére képviselőket válasszanak és küldjenek.

A gyűlésnek fönt közzétett meghívójában foglalt tétel fontosságát mindnyájan átértjük és átérzük, ezért fölöslegesnek tarjuk, hogy hosszasan fejtegetjük, mennyire szükséges, hogy a

Magyarországi Kath. Tanítók Országos Bizottságának közgyűlésén a kath. magyar tanítóság nagyobb számban megjelenjen s ezzel is súlyt adjon határozatainak.

Megismételjük kérésünket és örömmel várjuk a kath. tanítóegyesületek küldöttjeit.

Hazafias üdvözlettel

Budapesten, 1904. június 15.

A Kath. Tanügyi Tanács megbízásából:

Az elnökség.

A magyar nyelv.

Mikor a kultuskormány megismertette a népoktatási törvények revízió-tervezetével, első pillanatra hosannát zengedezett a fővárosi és vidéki politikai és társadalmi sajtó; alig 2—3 nap múlva, mintha valami átkos fürgeteg úzte volna el a «hangulat»-ot, szerte az országban félreverték a harangokat: baj van!

Igenis, baj van! Ezúttal a magyar nyelvet fenyegető veszedelemtől emlékezem meg.

Az a «politikai bölcsesség»-nek az az «államférfiúi előrelátás»-nak, az az «észszerű tapintat»-nak, az az «okos mérséklet»-nek keresztelt, szinte félénknak látszó föllépés a nemzetiségekkel szemben, meghozta az előrelátható eredményt: a kultuszminiszter úr által egybehívott anket illusztris tagjai — a román és szerbeket leszámítva — elégteleneknek nyilvánították a tervezet intézkedéseit azon cél elérésére, amit szolgáltni van hivatva.

Hiába, ha biztosítani akarjuk nyelvünk kulturáját, a tapasztalatok megtaníthattak arra, hogy az állam szuverénitásának hatásosabb formában kell érvényesülnie. Öngyilkosság nélkül nem engedhetjük tovább is, hogy saját polgártársaink vágják alattunk a fát, mert így végtére is a pusztá földre pottyannak. A nemzeti és állami ügy csak úgy erősödik, ha összes iskoláink egy szívvvel-leléssel törekszenek a vallásos és hazafias nevelés által a közös föld boldogítására és nemzeti

nyelvünk művelésére, mihelyt kerékkötőt hagyunk: a siker veszélyeztetve van.

Vajjon mit akar a nemzeti nyelv kultusza érdekében törvénybe ígdatni a tervezet?

1. A nem állami iskolák nyelvét az iskolafőntartó állapítja meg.

Ki oly dőre azt hinni, hogy a nemzetiségi iskolák, amelyek eddig nem magyar tannyelvűek voltak, talán kimondják a magyar nyelv használatát; ezt egyik sem teszi meg: tehát minden marad a régiben.

2. Ha a nem magyar tannyelvű iskolában a tanulóknak *legalább* 20%-a magyar anyanyelvű: a magyar nyelv is, mint tannyelv használendő.

Ez más szóval azt jelenti, hogy ahol a tanulók között a magyarok száma 1—19%, ott ezek kötelesek oláh, tót, szerb nyelven tanulni, summásummarum: a saját anyanyelvüket, a *nemzet nyelvét* sutba dobni az oláhért, a szerbért *Magyarországban!*

3. Ha a magyar tannyelvű iskolába nem magyar anyanyelvű növendékek is járnak, ezeknek anyanyelvű oktatása felől gondoskodni kell. (Még jegyzem, hogy mindig nem állami iskolákról van szó!)

Tehát: a nem magyar tannyelvű iskolában a magyar gyermekek csak akkor hallhatnak magyar szót, ha a tanulók számának legalább 20%-át teszik, a magyar tannyelvű iskolában a nem magyar anyanyelvű gyermekek pedig, tekintet nélkül arra, vajjon hányan vannak, nyernek oktatást a saját anyanyelvükön. Ez aztán *nemzeti politika* nálunk! Nem, ez egyenesen jogfosztás az államalkotó fajra! amit nemhogy törvénybe ígdatni, de még — ha így volna valahol — tűrni sem volna szabad.

4. A hitfelekezetek által főntartott képezdek tannyelvét a főntartó hatóság állapítja meg, csak a magyar nyelv és irodalom előadási nyelve föltétlenül magyar.

Az államnak nemcsak elvitázhatlan joga, hanem szent kötelessége is odahatni, hogy polgárai a nemzet nyelvét elsajátítsák. De az kevés! *Magyar hajlam, magyar szellem is kell*, annál is inkább, mert tudjuk, hogy a legveszedelmesebb agitátorok és a nemzeti nyelv kultiválását legvakmerőbben elhanyagoló tanítók ritka kivétellel igen szépen beszélnek magyarul.

Ugyan hiszi-e valaki, hogy magyar hajlamot, magyar szellemet *idegen szellemű* tanítóképezde is nyújthat?!

Elfogadom az ellenvetést, hogy nem magyar nyelven is lehet magyar hazaszeretben nevelni. Ez igaz. Hanem az a baj: *a)* hogy a mi nemzeti-ségeink közül ezt általánosságban csak a ruthén, a német (sváb!) és a vend igazolja; *b)* hogy a leendő tanítótól csak akkor várhatjuk a magyar nyelv sikeres oktatását, ha az azt a nyelvet szereti, annak a nyelvnek a közlésében, átültetésében, terjesztésében örömet leli, ha az a nyelv lelkehez, szívéhez van növe; *c)* csakhogy épen az a bökkenő, hogy ily eredményesen a nemzetiségi

képezde nem művelte ám a magyar nyelvet eddig sem; hogy ezután se művelje, erre már a törvény adna neki jogot; *s d)* hogy maga is ellen-sége a nemzeti nyelvnek.

5. Az állami tanítóképesítő szakvizsgálat nyelve magyar, de az a jelölt, aki nem magyar tannyelvű képzőben végzett, az illető intézet tannyelvén is leteheti a szakvizsgát, a magyar nyelv tanítási gyakorlatát kivéve.

Ez a rendelkezés elárulja azt, hogy a tervezet készítője maga is belátta, miszerint a nemzetiségi képzőben a növendék nem tanulhat meg annyira magyarul, hogy a szakképesítőt e nyelven állja ki. Ugyanez a rendelkezés egyúttal bátorítást önt a nemzetiségi képezdek vezetőibe arra, hogy a magyar nyelv elsajátításával ne sokat törődjenek, mert ime, arra nem nagy szükség van.

A tervezet egyik pontja szerint a szakképesítő bizottság oly tagokból áll, akik a lehetőség szerint az illető képezdet főntartó felekezethez tartoznak, amiből még nem okvetlenül következnek, hogy azon képezde tannyelvét is ismerik. (71. §.) Uram Istenem! micsoda bábeli nyelvzavar lesz ott, ha 2—3 féle nyelvű jelölt is akad.

És a rendelkezések büntető szankciója?

1. Ha a tanító a magyar nyelv tanítását elhanyagolja, vagy nem tanítja oly eredménnyel, mint azt a tervezet (14. 15. §.) előírja, fegyelmit kap.

Nagyon helyes ez, de a közmondást ne feledjük el, ha mindjárt kissé drasztikus is: fejtől pusztul a hal. Sok esetben, és pedig a legtöbb esetben nem a tanító a hibás, hanem az iskolafőntartó, az iskolaszék, aki hazaellenes inspirációjával odaviszi a tanítót, hogy szája íze szerint működjék, s aki nemcsak elnézi, de érdemül rójja föl, ha a tanító nemzetellenes. Ez ellen kevés, hogy azon iskola tanítóját, ahonnan az alkalmazottat nemzeti velleitások miatt mozdították el, a kultuszminiszter nevezi ki (42. §.), s ha az elmozdítás másodizben esett meg, a kultuszminiszter jogában áll az illető iskolát bezárni s állami iskolát állítani föl. (43. §.)

Legyen a törvénynek büntető szankcióval ellátott §-a a bűnös hatóság, az iskolaszék ellen is, s ne jog, de kötelesség legyen ily helyen bezárni a felekezeti és állami iskolát. Ettől nem félnek a nemzeti ideálokért eddig is lelkesülő hazafias felekezetek!

Váczy István.

(Folytatása következik.)

Az új törvényjavaslatból.

(Folytatás.)

67. §. Tanítóképesítő alapvizsgálat a nem hitfelekezeti jellegű tanító- és tanítónőképző-intézetben az illetékes kir. tanfelügyelőnek, vagy a vallás- és közoktatásügyi minisztertől kirendelt helyettesének elnökleite alatt az illető intézet tanítói kara által évenként tartatik.

A felekezeti tanító- és tanítónőképző-intézetekben tartandó tanítóképesítő alapvizsgálathoz a vallás- és közoktatásügyi miniszter kormány-

képviselőt rendel ki, mely okból köteles az illető iskolai főhatóság az alapvizsgálat idejét legalább egy hónappal előre a miniszternek bejelenteni.

A minisztertől kiküldött kormányképviselőt semmiféle rendelkezési jog nem illeti meg; ellenben tartozik fölügyelni, hogy a jelen törvény intézkedései és a miniszter által megállapított vizsgálati utasítások megtartassanak. E végből:

a) megtekinti a tanítóképesítő alapvizsgálaton készített írásbeli dolgozatokat;

b) jelen van a szóbeli vizsgálaton, s joga van minden tárgyból mindenyik tanulóhoz kérdéseket intézni;

c) meggyőződést szerez arról, vajjon a tanítójelöltek a magyar nyelvet oktatóképességgel bírnak-e;

d) résztvesz a vizsgáló testületnek mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgálat eredményét megállapító tanácskozásban;

e) eljárásáról és tapasztalatairól kimerítő jelentést tesz a miniszternek.

Ha a kormány képviselője a vizsgálat folyama alatt arra a meggyőződésre jutna, hogy a törvény és a kiadott vizsgálati utasítás meg nem tartott, erre vonatkozó észrevételét jegyzőkönyvbe véteti és a miniszternek külön jelentést tesz. Ez esetben a vizsgálat alatt állott jelöltek bizonyítványa az ügy végleges eldöntéséig visszatartandó.

A miniszter az illetékes iskolai főhatóságot az ügy megvizsgálására fölhívja. A főhatóság a vizsgálatot azonnal teljesíti és ha ennek folyamán kiderül, hogy törvénytelenység vagy szabályellenesség csakugyan történt, az alapvizsgálati bizonyítványok kiadását megtiltani és ennek megtörténte felel a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez jelentést tenni köteles; ha azonban a vizsgálat során törvénytelenység vagy szabályellenesség nem volt megállapítható, eljárásáról a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a vizsgálati iratok bemutatása mellett jelentést tesz és a miniszter beleegyezésével az alapvizsgálati bizonyítványt kiadhatja.

68. §. A jelen törvény 49. §-ában íkvánt fölvételi föltételeknek megfelelő tanító- és tanítónő-képző-intézeti magántanulóknak és a tanítóképesítő alap- és szakvizsgálatra szóló engedélyt felekezelő intézeteknél az illető felekezelői főhatóság hozzájárulásával, a vallás- és közoktatási miniszter adja meg.

(Folytatása következik.)

Kanonokból tanító.

III.

Jószívűségével a gánesolókat is elnémitja, mert nem hibáztathatják, ha saját művét, saját alkotását támogatja; míg ha a város szegényei közt osztja ki vagyonát, meg fogják róni. A szegény tanítók is méltán nehezeltethetnének, ha őket mellőzi. Kövesse barátjának, Rolandnak példáját, haladjon azon úton s tegyen úgy, mint ő: fordítsa vagyonát saját társulatának megerősítésére, ezzel

is megmutatja, hogy tiszteli barátjának emlékét, a társulatot pedig megerősíti.

Mindenesetre észszerű érvelés, meggyőző okoskodás volt ez; csakhogy de la Salle-nak folyton fülében esengtek Barré szavai, ki erősen hangoztatta volt, hogy a társulat alapításánál semmiféle anyagi támaszt se használjon: egyedül a Gondviselésre alapítsa. Ha a jó Isten azt akarja, hogy a társulat megalakuljon s fönnálljon, akkor anyagi segély nélkül is fönn fog állani, ha pedig nem akarja, úgyis hiábavaló minden emberi erőlködés. De la Salle még habozott s Istentől kért fölvilágosítást, midőn 1684-ben éhség ütött ki Franciaországban. A közlekedési eszközök vajmi hiányosak voltak még azon időben s azért gyakran fordult elő éhínség. Manap, ha nines is termés valamely országban, azért nem kell éhségtől félni, mert a vasutak hamar átszállítják más országok termését a szűkölködő vidékekre. Azért ne csodálkozzunk, ha többször lesz éhínségről szó az életrajz folyamán.

De la Salle nem habozott többé; Isten intését látta az éhínségben, hogy ne a társulat megerősítésére, hanem a szegények táplálására fordítsa vagyonát. Tehát a város szegényei közt osztá ki családi örökségét. Az alamizsnaosztásnál is kitűnt nagy tapintata, nem vaktában szórta szét pénzét, hanem cél és terv szerint, hogy az igazi szegények kapják, nem pedig az álszegények, a dologkerülő koldusok. Három részre osztá 40.000 livresből álló családi vagyonát. Egyik részét az iskolába járó szegény gyermekek táplálására fordította, másik részét a házánál ápolt szegények ellátására, harmadik részét pedig az ügynevezett háziszegényeknek juttatá, kik szégyelnek koldulni s inkább éheznek és nyomorognak, semhogy házról-házra járjanak.

Dr. Csókás Vidor.

A Szent-István-Társulat jelentősége a keresztény nevelés terén.

Az igazgatói terjedelmes jelentés folytatólag ezeket közli:

Tagüleményül 1903-ban is a Katholikus Szemlét adtuk, melynek tíz füzeté 78. ívre terjedt s Mihályfi Ákos dr. gondos és szakavatott szerkesztésében gazdag tárháza a korszerű cikkeknek, mélyreható tudományos értekezéseknek és válogatott szépirodalmi munkáknak. A 90 ívből hiányzó 12 ívet Fraknoi Vilmos püspök «Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római Szentszékkal» című nagyszabású műve harmadik kötetének megfelelő ívszámaival pótoltuk. Az idei köteles üleményül Társulatunk tagjai két munkát kapnak. Mind a kettő az igazgatóválaszmány külön megbízásából készült, tekintettel a mai ünnepies alkalomra, amikor Isten jóvoltából ötvenedik rendes közgyűlésünket tartjuk.

Az egyik munkát jeles történészünk, Karácsonyi János dr. írta a történelmi kutatás legújabban földerített s szigorú kritikával megrostált adatai

nyomán szent István királyról és koráról. A másik könyv Társulatunk viziontagos történetét beszéli el s szerzője Notter Antal dr. társulati titkár. E könyvek számos képpel díszítve pár hét múlva hagyják el a sajtót.

Az évenként két koronát fizető pártoló tagok 1904-re az Újszövetségi Szentírás történeti könyveit kapják, vagyis az Evangeliumokat és az Apostolok Cselekedeteit egész vászonkötésben, továbbá naptárt 1905-re s egyéb szórakoztató és tanulmányos munkákat. Ez illetménynek szétküldése az ősz elején fog megtörténni.

***

Kitűzött célunkhoz képest arra törekedtünk, hogy az elemi népiskolák első osztályától az egyetemig Magyarország katolikus tanuló ifjúságát mi lássuk el megfelelő hittani kézikönyvekkel. Lankadatlan munkával annyiban sikerült is ezt elérnünk, amennyiben ma már nincsen elemi-, polgári-, középiskola vagy tanítóképző, melynek hitoktatója a Szent-István-Társulat kiadványai között meg nem találná a növendékei számára készült tankönyvet. A legutóbbi időben még csak az iparostanoncok vallásoktatásához szükséges vezérkönyv hiányával szűkölködtünk. Néhány évvel ezelőtt két kötetben kéziratképen jelent meg ugyan ilyen a kiváló pedagógus és népies író, Bodnár Gáspár szatmáregyházmegyei áldozópap tollából és kiadásában; ez az elméleti és gyakorlati részből álló nagyon hasznavehető munka azonban az utolsó példányig elfogyott, miért is átdolgozott, egy kötetben összevont új kiadásának forgalomba hozatalára annál készségesebben vállalkoztunk, mert ez oldalról is szolgálni kívántuk a kath. hitoktatás ügyét. Bodnár művének teljes címe:

Az iparostanoncok vallásoktatásáról. Vezérkönyv az iparostanoncok vallásoktatásához. Szerkesztette Bodnár Gáspár.

A nagyméltóságú püspöki kar tudvalevőleg 1900. januárius 29-én tartott közös tanácskozása határozatából új tanítási tervet boesátott ki a magyarországi katolikus vallástanítás részére, mely új tanításterv az 1900—1. iskolai évtől kezdve fokozatosan lépett életbe s az ötödik osztálytól kezdve egészen új hittani könyveket tett szükségessé. Úgyancsak a nagyméltóságú püspöki kar ezeknek megírására annak idején pályázatot hirdetett. Az ötödik osztályú tankönyvre 1902. december 31-iki terminussal kiírt pályázat sikertelen volt s ekkor 1903. október 31-iki határidővel új pályázat hirdettetett. Erre négy munka érkezett be, melyek közül szakszerű bírálat után, a f. évi februárius hó 14-én kihirdetett eredmény szerint, három a kiadásra és tankönyvvül való alkalmazásra engedélyt kapott. Az első pályamunka szerzője Uhljárík Jenő pozsonyi kir. katolikus főgimnáziumi vallástanár, a másodiké Glasz Ferenc szegedi hitoktató és a harmadiké Matuszka Mihály nagykállói hittanár. Mind a három szerző igen dícséretesen a Szent-István-Társulatot kereste föl művének publikálása végett. Könyveik kiadásunkban már megjelentek s az

összes katolikus hittanávoknak szétküldettek. A hittani kézikönyvekről szóló jelentésem kapcsán örömmel említem meg, hogy a katekizmus revíziója a nagyméltóságú püspöki kar által kiküldött s Majláth Gusztáv gróf erdélyi püspök úr elnöklete alatt működő bizottság kezében csakhamar a megvalósulás stádiumába fog lépni. E bizottság a kis katekizmus revideálására három érdekes tagját: Pokorny Emánuel dr. fővárosi hittanárt, Zelliger Vilmos dr. budapest-terézvárosi segédlelkész és Gerely József szerkesztőt delegálta, akik a hitről szóló résznek lelkiismeretes átdolgozásával elkészülvén, munkájuknak kézirat gyanánt való kinyomatásáról kötelességszerűleg a Szent-István-Társulat gondoskodott. Miután ez kinekinek szétküldetett, folyó évi januárius 2-án összeült ismét a nagybizottság s Majláth Gusztáv gróf püspök úr elnöklete alatt a tervezetet általánosságban elfogadta s utasította a szűkebb körű bizottságot, hogy a megkezdett s helyesnek ítélt úton tovább haladjon.

Nem hallgathatom el, hogy Demény Dezső, Gerely József, Vargha Dezső dr. és Pokorny Emánuel dr. hittankönyveiből új kiadások váltak szükségessé s hogy az utóbbi szerzőnek középiskolai bibliai történeteiből a polgári- és felső leányiskolák számára összevont és tetemesen rövidített külön kiadást is készítettünk a következő címmel:

Bibliai történetek polgári- és felső leányiskolák számára. Hatvankilenc illusztrációval és egy térképpel. Irta dr. Pokorny Emánuel.

(Folytatjuk.)

Nyílt szó a Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának elnökségéhez.

A fent nevezett elnökség mult év október hó 1-én a jelen évben tartandó VI. egyetemes gyűlés érdekében lelkesítő fölhívást intézett a magyarországi tanítói karhoz. Fölhívásában indokolja a körülményeket, mik az egyetemes gyűlés megtartását teszik szükségessé és a gyűlés tárgyairól a következő tetteket állapítja meg:

1. a népoktatási törvény revíziója kapcsolatban a szolgálati viszony szabályozásával;
2. a fizetésrendezés;
3. a nyugdíjszabályozás;
4. a népnevelési egyesületek megteremtése és szervezése.

E négy tételnek a fölhívással kapcsolatban történt megállapítása egyenesen arra a következtetésre engedett, hogy ezeken kívül az egyetemes gyűlés más tárggyal nem is fog foglalkozni.

És mi történt? Az, hogy az Országos Bizottság igazgató-tanácsa a fölvett tetteken kívül utólagosan még vagy 20 tétellel szaporította a gyűlés tárgyait, ami a jelenben csak azért különös, mert a fölvett tettek szelesebb mederben való megvitatására az erre illetékességgel bíró magyar tanítóság nem lett fölszólítva. Ha pedig nem lett fölszólítva, nagyon természetes, hogy kellő előkészület nélkül a vitában érdemlegesen nem is vehet részt, mivel hogy figyelme csakis a fölhívásban kitűzött tettekre irányítottott.

Eltelkintve attól, vajjon a fölvett tárgyak szaporítása jogos volt-e vagy sem a fölhívás megállapodásával szemben és eléri-e célját vagy sem, egy más

körülmény szempontjából vagyok bátor kérdést intézni a VI. egyetemes gyűlést az V. egyetemes gyűlés megbízatásából rendező országos bizottsághoz.

Az egyetemesség fogalmából kifolyólag ugyanis a gyűlés magába öleli a magyarországi tanítóság egész leghatékonyabb jellegkülömbőség nélkül. Abban minden tanító, ha föltétlenül kötött tagsági kötelezettségének eleget tett, aktív részt vehet. Ha egyetemes és abban a tanítóság egyenlő joggal részt vehet, ebből önként következik az is, hogy vezető szerepre is jogosított, sőt a méltányosság, többet mondok, az igazság egyenesen megköveteli, hogy a vezető szerepek akként osztassanak ki, hogy mellőzés senkit se érintsen működése jellegének kifolyásából.

És ezzel szemben mit kell tapasztalunk? Azt, hogy az Országos Bizottság részéről az előadói és hozzászólói tisztséggel kivétel nélkül az állami és községi iskoláknál működő tanerők lettek megbízva és így a felkezesi, de különösen a magyarországi tanítóság zömét képező magyar kath. tanítóság minden oldalról mellőzve van. No már uraim, engedelmet kérek, ez az elbánás nem egyezik meg az egyetemesség jogszerű követelményével. Ez szeparatiztikus uralomra, szeparatiztikus törekvésekre enged következtetni, amint az is valójában, holott, uraim, az egyetemesség csak egyetemességre törekedhetik és csak az egyetemességben az egyetemesség tisztelőben tartása mellett fejezheti ki igazán a közvéleményt, ez a közvélemény pedig az az igazság, amely a magyar tanítóság nemzetalkotó, fejlesztő működését irányítja. Ezen igazságkereséshez, ezen működés irányításához az egyetemességben nekünk magyar kath. tanítóknak evidens jogaink vannak és tiltakozunk az ellen, hogy csak létszámul, hallgatag tömegnek használjanak föl bennünket.

E sorok írója minden időben és mindenütt teljes szívvel és lélekkel mozdítja elő az egyetemesség ügyét, mert meg van róla győződve, hogy az a baza népoktatás ügyét csak előmozdítani van hivatva. Ismerem azon összekötő kapcsolatokat, melyek a jellegszerinti válaszfalakat eltüntetik egy erős és egyetemes közvélemény kialakulására. S mert meg vagyok győződve arról és ismerem az egyetemesség szükségének okait, lelkesítő szavakkal fordultam a magyar kath. tanítósághoz, hogy az egyetemes gyűlésen minél nagyobb számban jelenjék meg. Fájlalnom kell azonban a mellőzést, mikor az előadók és hozzászólók sorában a magyar kath. tanítóságot nem látom képviselve. Az talán több a mellőzésnél. Én azonban a nyilvánvaló mellőzéssel szemben is minden követ megmozdítok arra nézve, hogy a magyar kath. tanítóság minél nagyobb létszámmal vegyen részt az egyetemes nagygyűlésen, de ezzel egyetemben nyílt és őszintes nyilatkozatot kérek arra nézve, hogy a magyar kath. tanítóság a vezető szerepek kiosztásánál miért lett mellőzve? Nyilatkozatot kérek arra nézve is, rajon az Országos Bizottság elnöksége részéről kiváló elnökök között a magyar kath. tanítóság zömére nézve van-e figyelem fordítva és egyáltalán minő biztosítékok vannak arra nézve, hogy az egyetemes gyűlés az egyetemesség jogszerűt alapfogalmának megfeleljen. Mert azt ismételtlen és hangsúlyozottan kell kijelentem, hogy a magyar kath. tanítóságnak elsőrendű szereplésbe való bevonása nélkül csak a statisztaként való fölhasználás, nem egyezik meg az egyetemesség követelményeivel, de nem egyeztetendő össze a magyar kath. tanítósággal erkölcsi és szellemi tekintetéből sem, mert idevonatkozólag és teljesen egy szinten áll a szeparatiztikus törek-

vésekkel, szeparatiztikus körben rendelkező Országos Bizottsággal és jelöltjeivel.

Ha egyetemességet akarnak elérni, amely törekvéstől jogaink fömtartásával nem zárkozunk el: egyetemes eljárást követelünk, mivégből kérjük a választ az előre becsátott kérdésekre. Bertalan Vince.

EGYESÜLETI ÉLET.

Körgyűlés. A sopronvidéki róm. kath. néptanítóegyesület szentmártoni espereskerületi köre f. hó június 16-án délelőtt 9 órakor Felső-Lászlón a róm. kath. iskola helyiségében tartotta tavaszi körgyűlését, melyen a főtiszt, plébános és tanító urak és tanügybarátok nagy számmal jelentek meg. A napirend a következő volt: 1. Kilenc órakor szentmise. 2. Elnöki megnyitóbeszéd. 3. A múlt évi Közép-Pulyán tartott gyűlés jegyzőkönyvének fölolvassása és hitelesítése. 4. Gullner Gizella felsőpulyai tanítónő gyakorlati tanítása a földrajzból. 5. Balogh János felsőpulyai kántortanító értekezésének fölolvassása. 6. A választmány átiratának fölolvassása. 7. A jövő gyűlés helyének megállapítása és az ott tartandó értekezések és gyakorlati tanításoknak előjegyzése.

Tanítógyűlés. A sümegvárosi és a sümegi róm. kath. alessp. ker. tanítói kör Sümegen, 1904. évi május hó 24-én tartotta alakuló közgyűlését. Fldó Szanyi Ferenc esp. ker. tanfelügyelő elnöklete alatt megválasztott a tisztikar. Elnök: Bánfi Alajos, alelnök: Sárvári József, jegyzők: Németh József, Hajós István, pénztáros: Gaál Péter. Elnök fájó szívvel emlékezik meg az új népisk. törvényjavaslatról. Várta a tanítóság ügyének igazságos elintézését, de az igazságból nem jutott részére semmi. Indítványozza, hogy mozgasson meg a tanítóság minden követ, hogy a ránk nézve sérelmes 35. pont úgy legyen törvényt, hogy a községi és felekezeti tanítók egyenlő javadalmazásban részesüljenek az államiakkal. Éles Károly szintén a törvényjavaslatnak bennünket lealázó pontjáról értekezik. A kormány nem tekinti a tanítóság intelligenciáját, ideális nemzeti munkáját, 600—800 koronára becsüli. Tán, mert a tanító korteskedése nem ér meg többet?!... Kívánja a tömörülést. Úgy tud a tanítóság csak érvényt szerezni, ha ilyen kérdésben együtt és nem széttagolva dolgozik. A fizetés- és nyugdíjtörvény tárgyalásakor alkalmas időpontban minden tanító-egyesület keresse föl kerülete képviselőjét, s érdekeink védelmére kérje föl. Németh József helyesli az indítványokat, de megtoldja azzal, hogy a törvényjavaslatban előforduló segédtanítói cím ellen is küzdjön a tanítóság. Ez pus-ta cím. A segédtanítói ép oly teherrel és felelősséggel vezetí osztályát, mint a rendes tanító, tehát ép olyan cím és ép olyan elbánás illeti meg. Ha ez töröltetnék, megszűnnék az a ferde, nem baráti viszony is a tanítóság között, mely nagyon sok helyen uralkodik. Egyházi és világi elnök a nyugalomba vonuló Nagy József, esihű k. tanító érdemeit méltatják, mire a veterán megható szavakban vesz búcsút a körtől, kéri kartársait, tartsák meg továbbra is szeretetükben.

Tanítógyűlés. Az érsekújvári róm. kath. népnevelők egyesületének vágsellyei köre f. é. május 4-én tartotta meg évi gyűlését Vágsellyén a róm. kath. népkör helyiségében. A gyűlést megelőzőleg szentmise volt, mely után Benezé Anna gyakorlati tanítása következett a történelemből, melyben a tananyag tartalmi és alaki földolgozása kellemesen lepte meg a hallgatóságot Kovács István elnök a gyűlést megnyitván jelentette, hogy Köves Kálmánt, farkasdi plébánost 25 éves plébánosi, továbbá Fülöp Jánost, galantai főtanítót pedig 40 éves tanítói jubileuma alkalmából a kör nevében üdvözölte. A jegyzőkönyv fölolvassása után Péter József a vágsellyei kör javaslatát olvasta föl a közoktatási törvény revíziójára vonatkozólag, mely szerint népoktatási törvényünk a következő pontokban megállapított irányelvek szerint revideálatnak: 1. Népoktatási törvényünk revíziója szükséges. Igazolja azt nemcsak az általános óhaj, hanem azon körülmény is, hogy ezen törvény létrejövetele óta kormányaink már régen iparkodtak cnyhíteni annak hiá-

nyait, időközben kiadott rendeleteik, szabályzataik, utasítások és pótló törvényeik által. Így jelenték meg időközönként az 1875. évi XXII. t. c. a tanítók nyugdíjáról, az 1879. évi XVIII. t. c. a magyar nyelv tanításáról, az 1893. évi XX. t. c. a tanító fizetés minimumáról, az 1893. évi XXVI. t. c. a felekezeti tanítók fizetésének rendezéséről. Továbbá egyrendelet a gazdasági ismétlőiskolák szervezéséről, Legújabbban az áll. isk. tanítók pótlékairól stb. Szükséges tehát, hogy ezen pótló intézkedések helyett a népoktatásügy összes kívánalmait felelő, s lehetőleg kielégítő törvény, illetve a régi közoktatási törvény egységes alapon szervezve revidáltassék. 2. a) Az iskolaállítás és fönntartás a nemes verseny céljából meghagyandó. b) Minden népiskola — állítsa és tartsa fenn azt akár magán egyén, község, hitfelekezet vagy társulat, — magyar nemzeti iskola legyen, ne csak elnevezésében és szervezetében, hanem szellemében is. c) Magán egyének, községek, hitfelekezetek stb. által állított és fönntartott népiskolák szigorú felügyelet alatt álljanak. d) Oly helyeken, hol senki sem állít iskolát, vagy ahol az iskola beszünttetett, az állam kötelessége legyen iskolát állítani. 3. Minden elemi népiskolában az oktatás kötelező, de tandíjmentes legyen. 4. Az iskola-kötelezettség kezdődjék a betöltött 6-ik életévtől és tartson a mindennapi iskola-kötelezettséggel a betöltött 12 éves korig. Az ismétlőiskolákban a betöltött 15 éves korig. 5. Minden nemzeti népiskola tanítási nyelve — még a nemzetiségi vidékeken is főszózatosan — a magyar nyelv legyen. 6. A tanításterv minden nemzeti népiskolában a törvénynek megfelelő legyen. 7. Vallástanításról minden nemzeti népiskolában szigorú gondoskodás történjék. 8. Egy tanító 60 növendéknél többet ne taníthasson. 9. Az iskolaszék és gondnokság intézménye fönntartandó ugyan, de csupán az iskola anyagi ügyeinek ellátására. 10. A tanítók fizetése minden iskolánál egyformán állapíttassék meg. 11. Az összes nemzeti népiskolák állami főfelügyelet alatt álljanak. 12. Magyar nemzeti népoktatásról, s ezzel együtt a magyar nemzeti állam képzéséről addig álmodni sem lehet, míg az elemi iskolai tanítóképzés szigorú intézkedésekkel nem biztosíttatik. Szükséges azért, hogy tanítóképzőintézetek föllállításának és fönntartásának szabadsága meghagyassék ugyan, de csak oly feltétel alatt, hogy azok a törvény összes követelményeinek kifogástalanul megfeleljenek. 13. Az összes nemzeti népiskolák tanítói részére kötelező szolgálati pragmatika készítenő. A kör az összes irányelvekhez hozzájárult és határozottan kimondotta, hogy a javaslat a központi bizottság útján Érsekujvárott a központi gyűlésen részletesen tárgyalassék. A kör jegyzőjének és pénztárosának jelentését a tisztújítás követte, melyben Kováts István elnök, Horváthné Péter Zsófia társelnök, Tóth József jegyző, Péter Mária pénztáros, Kováts István, Jónás Ferenc és Horváth Alajos a bizottság tagjaivá megválasztottak.

IRODALOM.

Új magyar köszöntő. E címmel most jelent meg a Szent-István-Társulat kiadásában egy 14 ivre terjedő munka, mely a különféle egyénekhez (szülők, rokonok, ismerősök stb.) intézhető újévi, születés- és névnapi köszöntések nagy tömegét foglalja magában. Dús választéka van e munkában a verses, beszéd- és levélalakú köszöntéseknek, amelyekből a kis iskolás gyermektől az érettkorúakig bárki is kikeresheti a neki legalkalmasabb köszöntést, minden útmutatás nélkül. Bátran nevezhető e munka «új»-nak, mert tényleg eltér az eddigi ilyenmű munkák fellengző, dagályos stílusától és egyszerű, keresetlen szavakkal, zamatos magyarsággal adja különösen a beszéd- és levélalakú köszöntéseket. Igaz elismeréssel adózunk a Szent-István-Társulat vezetőségének, hogy a kath. közönség igényeit minden irányban kielégíteni törekszik, minek örvendetes bizonyítéka a szóban forgó és hiányt pótló munka is, melynek egyes egybeállítására a szerző, Györfly János szakavatottságára vall. Dícsérettel kell ezúttal kiemelnünk a Társulat nagy áldozatkészségét

is, amikor ily nagyterjedelmű — 220 oldalas — diszesen kiállított munkát félváson kemény kötésben *egy koronáért* juttat a nagyközönség rendelkezésére. A legmelegebben ajánlhatjuk e munkát, mint olyant, amelynek mindenki, minden időben hasznát veheti. A küszöbön lévő évrő vizsgálatok kiválóan kínálkozó alkalmul szolgálhatnak arra, hogy a tanuló gyermekek egy kedves és hasznos jutalomkönyvhöz jussanak. Megrendelhető a Szent-István-Társulat kiadóhivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

VEGYESEK.

Egy elnök, aki vezekel. A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságáról Berzeviczy Albert dr. kultusz-miniszter a közelmúltban nyomatékosan úgy nyilatkozott, hogy ezt a bizottságot tekinti a magyar tanítói kar közvéleményének kifejezésére egyedül jogosultnak. Ez a körülmény arra hívott fel, hogy megfigyeljük a következőket, mert sejtettük, hogy nagy dolgok lehetnek készülben. Erre megjelent a népoktatási törvényjavaslat. A miniszter ankétet hív össze és abba meghívja Somlyay Józsefet, a M. T. O. B. elnökét. Miért, miért nem, «az egyedül illetékes képviselet» a magyar tanítóságnak elköveti azt a vastag durvaságot, hogy a miniszter meghívását némileg udvarias formában ugyan, de visszautasítja. És a tekintélyes ankétet a tanítóság, az ő kívánságaival és óhajaival képviseltetés nélkül maradt. Majd elhatározza a miniszter, hogy kizárólag tanítókból álló ankétet is összehív. Ebben azonban, miért, miért nem, ne kutassuk, berendelnek *napdíj és utiköltség* előleges megígérése mellett 21 állami, 10 községi, 2 róm. kath. és 2 ev. ref. tanítót. Ez az ankét fogja majd állítólag helyrehozni azt a mulasztást, amit Somlyay úr elkövetett. Ezt az alkalmat használják föl Somlyay József úr és társai, hogy Berzeviczy Albert miniszternél tisztelegjenek és üdvözlétük, kérelmük és köszönetük kapcsán vezekeljenek és ezzel alkalmat adjanak a miniszternek annak kifejezésére, hogy a M. T. O. Bizottságának goromba elbánására nem számított, de most annál nagyobb az öröme a szónok azon kijelentése fölött, hogy a tanítók ar hűségesen akarja őt támogatni munkájában. Egyben kijelentvén, ahogy nem lehet megvárni azt az időpontot, midőn minden igényt ki lehet elégíteni, azért most be kell érni a kevessebbel is, de ezt meg kell tenni. Erre Somlyay József úr és bizalmas társai örömmel hagyták el a holdutcai palotát, hogy a magyar tanítóságon ejtett esorbát a miniszter előtt kiköszörülték. Mi azonban egy, a magyar tanítóságot mélyen sértő játékot látunk Somlyay József úr és társainak eljárásában és e játék nem méltó a magyar nemzeti nevelés szent ügyéhez. E szent ügynek csak árt az, mert e szent ügyre veszedelmet támaszt. Berzeviczy Albert dr. miniszter úrtól azt kérjük, hogy ne hallgasson az áprófétaakra, akik a felekezeti tanítóságot, a nemzeti népnevelés munkásainak közel 80% át e nagy, tekintélyes és hivatásának magaslatán álló testületet nemcsak hogy nem ismerik, de elismerni sem engedik. Miért nem hangsúlyozta Somlyay a miniszter úr előtt, hogy a felekezeti tanítóság teljes mértékben elégedetlen a javaslatnak anyagi ügyekre vonatkozó részeivel és hogy megérdemelte volna a tanítóság, hogy a szaktanácskozásokra jelleg szerint, a számok arányában hívassék meg.

Tájékoztató a VI. Egyetemes Tanítógyűlés tagjai részére. Az elszállásolás részint iskolaépületekben, részint szállodákban történik. A nők minden iskolaépületben külön termekben lesznek elszállásolva. Az iskolaépületekben fekvőhelyül kellő felszereléssel ellátva részint ágyak, részint matracok fognak szolgálni. gyak után személyenként tisztogatással együtt naponként 80 fillér, matracok után személyenként tisztogatással együtt naponként 60 fillér lesz fizetendő. A szállodák közül azokkal léptünk megállapodásra, amelyekben a szállásdíj tetemes leszállítása mellett teljesen kielégítő elhelyezést s kényelmet biztosíthatunk. Ezek a következők: Budapest-szálloda IV., Bécsi-utca 2, személyenként 1 kor. 60 fill. Continental

szálloda V., Nádor-utca 22, személyenként 1 kor. 60 fill. Halátszálloda VII., Kerepesi-út 4, személyenként 2 kor. József főherceg-szálloda VIII., Baross-tér 2, reggelivel együtt, személy. 1 kor. 80 fill. Központi-szálloda VII., Baross-tér 23, személyenként 2 kor. 40 fill. Metropol-szálloda VII., Kerepesi-út 58, személyenként 2 kor. 40 fill., egy napos vendégnek 3 kor. Nádor-szálloda IV., Vámház-körút 4, személyenként 2 kor. Orient-szálloda VII., Kerepesi-út 42, személyenként 1 kor. 60 fill. Páris-szálloda VI., Váci-körút 25, személyenként 2 kor. Rémi-szálloda VIII., József-körút 4, személyenként 2 kor. Ezek előrebocsátása után kérjük kedves kartársainkat, hogy legyenek szivesek e hó 18-ig az alábbi címünkre okvetlenül bejelenteni, hogy a rendelkezésük alatt álló szállások melyikére tartanak számot, hogy így a szükséges számú szálláshelyet idejében biztosíthassunk. Kénytelen vagyunk kijelenteni, hogy az e hó 18-án túl jelentkezők elszállásolásáért felelőséget már nem vállalunk. Kérjük továbbá az Egyetemes Tanitógyűlés t. tagjait, hogy a fővárosba indulásuk előtt 3—4 nappal értesítsék a Rendezőbizottság irodáját a legnagyobb pontossággal arról, hogy mely napon, melyik órában, hány perckor, melyik állomáson érkeznek meg Budapestre, hogy fogadásukról és kalauzolásukról gondoskodhassunk. Az érkező tagtársak az állomásoknál keressék ezt a fóliást (föltűnő helyen fogjuk kifüggeszteni): «VI. Egyetemes Tanitógyűlés». Rendezőbizottságunk fehér karszalagos megbízottait ott fogják föltalálni. Előzőleg kérünk értesítést arra nézve is, hogy ki hány napra és mely napokra óhajta az elszállásolást igénybe venni. Azok, akik az iskolaépületekben levő szállásokra tartanak igényt — a bejelentéssel egyidejűleg — legyenek szivesek a VI. Egyetemes Tanitógyűlés pénztárához (VIII., József-körút 8) a szállásdíjat annyi napra beküldeni, amennyire az elszállásolást igénybe venni kívánják. A bejelentések vétele után a szállásjegyeket t. kartársainknak kellő időben meg fogjuk küldeni. Az Egyetemes Tanitógyűlés tagjai részére úgy az államasutaknál, mint a többi közlekedési vonalak igazgatóságainál félárú utazási kedvezményt kapóit a Rendezőbizottság. Az elintézés után ezeket is kellő időben eljuttatjuk a t. tagtársakhoz. Kartársi üdvözléssel Budapestben, 1904. június hó 1-én. A VI. Egyetemes Tanitógyűlés Rendezőbizottsága.

A miniszter köszönete. A közoktatásügyi miniszter Lessenyei Ferenc dr. szatmári kanonoknak, aki az eördarnai római katolikus iskola építkezési és fölszerelési céljaira 6700 koronát adományozott és Wohl Aladár dr. nagybirtokosnak, ki a mucsányai római katolikus iskola építkezéséhez 1600 korona készpénzzel és számos építkezési anyag adományozásával hozzájárult, köszönetét és elismerését fejezte ki.

Halalozás. Lolits Mária Eustachia apácanővér, életének harminchetedik évében a kolozsvári püspöki árvaházban meghalt. Az elhunytal a temesvári apácák egyik legkiválóbb tanerőjüket veszítették el. Az ö. v. f. n.

Tanszerkiállítás. A «VI. Egyetemes Tanitógyűlés» alkalmából rendezett tanszerkiállítás ügyrendje. 1. A «Tanszerkiállítás» megnyílik 1904. júl. 4-én és bezáratik u. e hó 9-én. 2. A «Tanszerkiállítás» a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi, valamint a keresk. miniszterium védnöksége alatt áll. 3. A «Tanszerkiállítás» célja a népoktatási intézetekben ez idő szerint használt vagy a közel jövőben használatra ajánlható tanítási szerek- és eszközöknek közszemlélésre történő kiállítása, bírálata és terjesztése. E végre a kiállításra elfogadtatnak az óvó- és elemi iskolák, valamint az ezzel kapcsolatos továbbképző intézetekben, u. m. általános- és gazdasági ismétlő, háztartási, iparos- és kereskedelmi tanonciskolákban használt bútorok vagy tanítási eszközök, melyek az iskolák megfelelő fölszerelését képezik. 4. A kiállítási tárgyak két fő csoportba osztatnak és pedig a rendezőbizottság és a kiállítók csoportjába. A rendezőbizottság ki fogja állítani az óvó, az elemi iskola, az általános- és gazdasági ismétlő, a háztartási, az iparos- és kereskedelmi tanonciskolák s a népokolai gyermekotthonok fölszerelését. A hatóságok és tanszerkiállítók kiállíthatják a népoktatási intézetek épületterveit, iskolai példmintákat, eszközöket, író- és rajzszerkeket, szemleleti képeket és tárgyakat, fali olvasótáblákat, föld-

gömböket, térképeket, term. és technológiai táblákat, ki-tömött vagy praeparált állatokat, szárított növényeket, számológépeket, a kézimunkához szükséges anyagkészletet, a gazdasági gyakorlatokhoz alkalmas eszközöket, a testgyakorlatokhoz megkivántató tárgyakat, tankönyveket, tanítói- és ifjúsági könyvtárakat és rendtartási nyomtatványokat. A napközi otthonok, az iskolai egészség- és a gyógynevelés segítő eszközeit s ifjúsági játékokat. Újabb, fejlettebb iskolák számára alkalmas tanszerek csak a rendezőbizottság előzetes engedelmével lesznek kiállíthatók, amennyiben azt a kiállítási helység megengedi. 5. A kiállítók által fizetendő tér átlag 2 koronában számítatik □ méterenként. 6. A kiállított tárgyak arravalóságuk után kitüntetői vagy elismerési okmányokban fognak részesülni. 7. A tanszerkiállítók fölkértenek, hogy a tárgyak esetleg nem magyar jellegét kellően megjelölmi sziveskedjenek. 8. A kiállítandó tárgyak a rendezőbizottságtól előzetesen kieszközölendő értesítés után bérmentesen küldhetők «Tanszerkiállítás» Budapestben, VIII. ker., Szentkirályi-utca 47. sz. «Ferenc József Tanítók Háza» cím alatt f. é. június 15-től u. e hó 30-ig bezárólag. Dr. Verébly Károly s. k. kir. tanácsos, székesfőv. tanfelügyelő, a rendezőbizottság elnöke, Dobos János s. k. a rendezőbizottság föltkára.

Pályázat tanfolyamhallgatói állásra. A gyógynevelési tanítóképző tanfolyam az 1904/5. tanév elején 10 tanfolyamhallgatói állás lesz betöltendő. Pályázhatnak 30. életévüket még be nem töltött oly nőtlen egyének, kik elemi iskolai, vagy ennél magasabb pedagógiai képzettséget igazoló oklevéllel bírnak. Elsőbbségben részesül, aki a tanítás terén már gyakorlatilag működött és a német, vagy más idegen nyelvben jártas. Az egy évig tartó elméleti és egy évi gyakorlati tanfolyam a siketnémák, vakok, szellemi fogyatékosok, dadogók és más beszédhibákban szenvedők tanítás és nevelés módjában nyújt képzést. Javadalmazás évenként 480 korona díjazás és teljes ellátás a vakok és szellemi fogyatékosok intézetében. A szakvizsgálat sikeres kiállása esetén a IX. fizetési osztályba való fellépésre kilátást nyújtó kinevezési előjog valamely hazai gyógynevelési intézetbe. Budapesti lakosok, mint önköltségek is résztvehetnek a tanfolyamon s a 2. évben ugyanazon előnyöket nyerhetik el, mint az ösztöndíjasok. Az előképzettséget és az eddigi gyakorlati működést igazoló, esetleg még más okmányokkal is szabályszerűen fölszerelt kérvény, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz címezve, legkésőbb f. évi június 30-ig a pályázó által személyesen nyújtandó be az alulírt igazgatóságához. A tanfolyamra ugyanakkor vétetnek föl a magánúton, önképzés alapján készülő jelöltek is. A fölvétetni óhajtok valamennyien személyesen tartoznak a tanfolyam igazgatóságánál jelentkezni s ott pedagógiai készütségüket igazolni. A tanfolyamot illetőleg a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1904. évi 44.770. számú rendeletével jóváhagyott szabályzat irányadó. Budapest (I., Alkotás-u. 53.), 1904. június hóban. Berkes János s. k. igazgató, szaktanácsai előadó.

Fölvívás. Nhereczky Ottó kartárs urat kérem, közölje a címét Hangyási János úrral Verébly (Barsm.). Bars-Verébly, 1904 június 11. Stöcker Sándor, fötanító.

Felelős szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Csataj (Pozsonym.) róm. kath. iskolaszéke pályázatot hirdet kántortanítóságra. Jövedelme koronákban: 12 kat. hold kataszteri jövedelme 213-42, párbér 1-5 hektoliter rozs 8, mindennaposok tandíja 100, ismétlősöké 16, egyházi segély 81-68, alapítványok 30, orgonálásért 25, iskolapénztárból 100, stóla 20, államsegély 228. Tannyelv magyar, tótul tudjon. Okiratok július 10-ig beküldendők. Választás július 17-én. Személyes megjelenés kériatik. Csataj (Bárhony pósta) 1903 június hó 15. Az iskolaszék.

A lévai róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetetik. Javadalmazása mint kántornak: lakáspénz 280 kor., 10 magyar hold föld, körülbelül 300 kor., 384 mm. buza, 10-80 mm. rozs, 14 mm. széna körülbelül 220 kor., készpénz 84 kor., stóla 400 kor. Mint tanítónak: készpénz 964 kor., ötödéves korpótlékok. Kántori teendőikben való helyettesítéséről, ha az esetleg huzamosabb időre terjedne is, önmaga tartozik gondoskodni. Léva r. t. város képviselőtestületére címzett kérvények f. évi július 10-ig *Báthy Gyula* ker. tanfelügyelőhöz, Garam-Ujtalu (Barsm.) küldendők. 119 1—1

Csanádi egyházmegye.

A szajami róm. kath. iskolaszék, a szaján-vilmatéri tanítói állomásra július 15-re pályázatot hirdet. Javadalom a községtől: lakás kerttel, fűtéshez elegendő szalma, 396 kor. évnegyedenként előre: a hitközségtől: 17 kat. hold szántóföld hasznélvezete (1904-ben 500 kor. haszonbér), mitől hasznélvező fizet mindennemű adót. Kötelesség: az I—VI. oszt. mindennapi és ismétlőiskola önálló vezetése. Tanítási nyelv magyar. Az állomás okt. 1-én elfoglalandó. Szaján (Torontalm.) *Govrik Sándor*, plébános. 117 1—3

Győri püspöki megye.

A kisboldogasszonyi plébániához tartozó Zemenye községben az osztálytanítói állás megüresült. Jövedelem 800 korona, egy kis házi kert, szabad lakás és fűtés. Tannyelv magyar-német. Az orgonálásban jártasok előnyben részesülnek. Folyamodványok július 1-ig intézendők *Hudegh József* kisboldogasszonyi róm. kath. plébános urhoz. Posta Zemenye, Sopronmegye. 107 3—3

A mosonszentandrasi róm. kath. magyar-német tannyelvű osztálytanítói állásra pályázat hirdetetik. Jövedelme 800 korona, egy butorozott szoba és egy ölf. Tanítónak is pályázhatnak. A ferítanító köteles templomi szolgálatokban is segídeni. Az állomás szept. hó 1-én foglalandó el. Okmányokkal felszerelt kérvények június 30-ig az iskolaszékhez küldendők. 115 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

A pilisborosjenői róm. kath. elemi népiskolánál, a főváros tőszomszédságában egy osztálytanítói állomásra pályázat hirdetetik, folyó évi július 15-ig terjedő határnapal. Az állomás jövedelme 730 korona évenként és egy a legszükségesebbel butorozott szoba. Ezen díjazásért tartozik egy iskolateremben tanítani, a növendékeket hétköznap, vásár- és ünnepnapokon az isteni szolgálatra vezetni és ott reájok fölügyelni. Az állomás szeptember hó 1-én elfoglalandó. A tannyelv magyar, de a község német. Pályázhatnak okleveles nőfelnitánitók. Folyamodások, oklevél és működési bizonyítványok az iskolaszékhez címezve *Kallinger Lajos* plébános, iskolaszéki elnökhöz küldendők Pilisborosjenőre, u. p. Üröm. (Pestm.) 120 1—1

A váli róm. kath. kántortanítói állásra június 30-iki határnapal pályázat hirdetetik. Javadalom: lakás, 1000 korona pénz és terményekben. Felvilágosítást ad a helybeli plébánia. Választás július 2-án. Kérvények *Beleznay István* esperes úrhoz Pázmánd (Fejérm.) küldendők. 116 1—1

Szepesi püspöki megye.

Alsósunyava (Szepesm., u. p. Lucsivna) kántortanítói állásra f. évi június hó 30-ára pályázat hirdetetik. Jövedelme: kényelmes lakás és hozzávaló gazdasági épületeken kívül, mindent készpénzben beleszámítva 1100—1200 korona. Tankötelesek 80—120. Tannyelv magyar-tót. Kifogástalan magaviseletű pályázók felszerelt kérvényeiket az alsósunyavai róm. kath. iskolaszékhez címezve a pályázat határnapjáig főt. Kussinszky Vince esperes-plébános és kerületi tanfelügyelő úrhoz Lethánfalvára (Szepesm., u. p. Csütörtökhegy) küldjék be. Személyes megjelenés kívántatik. Bővebb fölvilágosítással szívesen szolgál *Handlovics József* plébános, Alsósunyaván (Szepesm., u. p. Lucsivna). 122 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A bödi róm. kath. osztálytanítói állásra július 4-ére pályázat hirdetetik. Javadalmazása egy a legszükségesebbekkel butorozott szoba és 700 korona, 800 koronára leendő kiegészítésért a hitközség az államhoz fordult. Pályázhatnak csakis eredeti okmányokkal okleveles férfi- és nőtanitók. Kötelessége egy osztályt vezetni s ha férfi, a kántoriakban segídeni. A megválasztott állását f. évi szeptember 1-én tartozik elfoglalni és azt tanév közben el nem hagyhatja. Kérvények a bödi (Vasm., u. p. Vép) plébánoshoz küldendők. 118 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Kalloson (Zalam.) június 30-án kántortanítói állásra pályázat hirdetetik. Javadalmazása: két szoba, konyha, kamra és ház alatti pincéből álló új lakás, istálló és pajta, 7 hold szántóföld 126 korona, 60 tanköteles á két korona, 3/4 hold beltélek 28 korona, 1/2 hold rét és temető használata 40 kor., 5 régi öl tűzifa 70 kor., 80 pár után a 1/3 pozsonyi mérő rozs és 26 fillér párbéncz 180 korona 80 fillér, stóla 3 korona, 6 akó must vagy készpénz 84 korona, 5 kereszt harangozó kéve 20 kor., 130 kor. fizetési kiegészítés a község pénztárából, állatainak szabad legeltetés, földadóját a község fizeti. Kötelessége a kántortanítói teendők elvégzése, harangoztatás. Harmoniumhoz értő előnyben részesül. A választásra személyes megjelenés kívántatik. A tanítási nyelv magyar. A kérvények június 29-ig bezárólag *Vass Ferenc* iskolaszéki elnökhöz *Kehidára* (Zalam.) küldendők. 123 1—1

Lelkigyakorlatok. Pozsonyban a Jézustársaságiak kollegiumában ezidén is tartatnak július hó 18—22. közt lelkigyakorlatok tanítók számára. Hétfőn este 6 órakor kezdődnek és pénteken reggel végződnek. A lelkigyakorlatokban résztvenni akarók jelentkezzenek minél előbb az alulírott nál. *Műz József* S. J. házfőnök. *Batthyány-tér* 1. szám. 104 2—7

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utcza 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentsír jövagja, a Ferencz József-rend lovagja.

A parisi es becsi világláttáson stb. helyről kiüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta legnyomású csőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 év óta 80 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokokat a legmersékeltébb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jókarban tartása mersékelt árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.

